

REACTIE CONCEPT-JEUGDWET; VAN REGELSTURING NAAR PRINCIPESTURING

Zoals de concept-jeugdwet nu is opgesteld, wordt aan gemeenten met name het inrichten van het aanbod voorgeschreven. Het gaat weinig over het waarom, maar vooral over wat en hoe en schrijft veel voor. De concept-jeugdwet lijkt er van uit te gaan dat het nodig is gemeenten te beperken in hun ruimte om tot een passende inrichting te komen. De voordelen die de decentralisatie zou moeten hebben (lokale invulling, dichter bij de burger) worden daarmee bij voorbaat ondermijnd, gemeenten zijn min of meer gedwongen om het huidige stelsel volledig te laten terugkeren na de transitie.

Om de voordelen die de transitie zou kunnen hebben een kans te geven, is het noodzakelijk dat gemeenten regelvrijheid hebben en past het om gemeenten (en burgers) het vertrouwen te geven dat zij doen wat nodig is om tot de juiste invulling te komen. En wat daarin juist is, kan beter worden gevoed door aan te geven welke principes van belang zijn en daarover een dialoog te voeren; een dialoog tussen centrale overheid en gemeenten, maar wellicht nog meer een dialoog tussen burgers en gemeenten, en gemeenten onderling. Om een idee te geven hoe dat er in een wet uit zou kunnen zien, is hieronder een beginnetje gemaakt.

Onderstaand nog eerst een paar toelichtende opmerkingen en daarna een begin van een uitwerking van een wet die op een ander niveau sturend is (meer op het waarom en minder op het wat en hoe). Het is bij een beginnetje gebleven door gebrek aan tijd op dit moment.

Daarbij nog de opmerking dat een overtuiging als 'via een wet moeten we calamiteiten voorkomen' leidt tot een andere waarneming van het onderstaande dan wanneer de overtuiging is 'een wet moet faciliterend zijn om betrokkenen het goede te kunnen laten doen'. Laatstgenoemde overtuiging past het best bij het onderstaande.

TOELICHTING

Artikel 1.1 zou worden versterkt door een definitie op te nemen zoals voorgesteld door de Eigen Kracht *Centrale*. Daarin wordt een plek gegeven aan zelfredzaamheid/ samenredzaamheid/ eigen regie/ klantgestuurd werken. De opgenomen definities in combinatie met de vraag aan instellingen om te werken op basis van een 'familiegroepsplan' waar het hulpverleningsplan op aansluit, is bedoeld om te bevorderen dat de families/ betrokkenen zelf eerst aan zet zijn, hun omgeving daarbij betrekken en dat hulpverlening daar vraaggestuurd op aansluit/ niet overneemt wat gezin en omgeving zelf kan.

Artikel 1.2 is anders vormgegeven om te voorkomen dat er jongeren buiten de boot kunnen vallen. De verandering is dat jongeren waarvan de woonplaats niet kan worden vastgesteld ook onder de wet vallen en dat de werkingssfeer wordt uitgebreid naar jongeren die *zonder succes* een aanspraak doen op andere voorzieningen.

Artikel 2 heeft een volledig andere opzet gekregen. In plaats van de verantwoordelijkheid voor allerlei voorzieningen op deze plek te benoemen ligt het meer voor de hand te benoemen wat de essentie is van de verantwoordelijkheid van gemeenten na de transitie, wat daarmee de belangrijkste sturing wordt die de centrale overheid geeft aan de gemeenten. Een sturing die vooral inzet op effectiviteit (2.1.1) en richting (2.1.2 en 2.1.3). De richting is verwoord in te hanteren principes en laat 'het hoe' voor het grootste deel over aan de gemeenten. In 2.1.2 gaat het vooral om de principes rond de burger en opvoeding (ook hier gebruik makend van de reactie van de Eigen Kracht *Centrale*) en 2.1.3 over de betrokkenheid van burger en middenveld in het ontwikkelen, evalueren, bijstellen van beleid en uitvoering. Artikel 2.1.4 geeft een (grofmazige) indeling weer

voor de bestedingsrichtingen van de beschikbare middelen. Dit geeft een aanknopingspunt voor een dialoog over het beleid en een vergelijking tussen gemeenten ter ondersteuning van deze dialoog.

Artikel 3 is bedoeld om de kern weer te geven van rol en positie van betrokken uitvoerders.

AANZET ALTERNATIEVE WETTEKST

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is de verantwoordelijkheid voor de jeugdhulp, de uitvoering van de kindbeschermingsmaatregelen en de jeugdreclassering bij de gemeente te beleggen, waarbij de uitgangspunten zijn dat de verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen allereerst bij de ouders en de jeugdige zelf en hun sociale omgeving ligt *en dat bij verantwoordelijkheid regie hoort*.
etc. ;

Hoofdstuk 1 Definities en reikwijdte

Artikel 1.1

In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

.....

- Familiegroepsplan: een plan dat op basis van zorgen is gemaakt en geaccepteerd door de ouders, jeugdigen en mensen die zich met hen verbonden weten, zo nodig op basis van vooraf gestelde kaders indien dat wettelijk vereist wordt
- Hulpverleningsplan: een plan aansluitend op de oplossingen zoals verwoord in het familiegroepsplan waarin de gevraagde professionele hulpverlening wordt weergegeven én de wijze waarop deze wordt geleverd

.....

Artikel 1.2

Het college is niet gehouden een voorziening op grond van deze wet te treffen:

- a. indien er met betrekking tot de betreffende problematiek een aanspraak bestaat op zorg als bedoeld bij of krachtens de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten of een recht op zorg als bedoeld bij of krachtens de Zorgverzekeringswet;
- b. indien er met succes een aanspraak kan worden gedaan op een voorziening op grond van een andere wettelijke bepaling.

Hoofdstuk 2 De verantwoordelijkheid van de gemeente

Artikel 2.1 1. Het college is verantwoordelijk voor de inzet van de beschikbare jeugdwet-middelen zodanig dat hiermee het best mogelijke resultaat wordt behaald voor een gezonde ontwikkeling van jeugdigen die hun woonplaats hebben binnen zijn gemeente als bedoeld in artikel 12 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, of jeugdigen zonder aantoonbare inschrijving in een der Nederlandse gemeenten die binnen de gemeentegrenzen verblijven.

Artikel 2.1.2. Positie van burgers. Het college hanteert in relatie tot de positie van de burger met een opvoedingsvraag en als het gaat om de veiligheid van jeugdigen de volgende principes:

- Verantwoordelijkheid bij burger: de verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen ligt allereerst bij de ouders en de jeugdige zelf en hun sociale omgeving
- Regie hoort bij verantwoordelijkheid: als een familie de regie heeft, zelf het probleem definieert en met de sociale omgeving tot een plan komt, pakt de familie ook de verantwoordelijkheid;
- De kring vergroten: als een probleem te groot is, helpt het om de kring te vergroten, het samenbrengen van familie met sociale omgeving en hen als eerste aanspreken op hun sociale kapitaal;
- Ruimte: voor zelfbeschikking is ruimte en tijd nodig, respect voor de inbreng van alle leden van de familie; externe bemoeienis die de regie uit handen neemt is contraproductief;

- Het systeem heeft (bijna altijd) eigen oplossingen: de familie met sociale omgeving is het best op de hoogte van hoe het eigen familiesysteem werkt en weet het best welke oplossingen in het systeem werken;
- Veiligheid als kader: door of namens de overheid worden zorgen over veiligheid als kader gesteld; ingrijpen is alleen verdedigbaar als gezin en omgeving de kans hebben gekregen en niet aan dat kader kunnen beantwoorden.

Artikel 2.1.3. Beleid en uitvoering. Het college faciliteert het overleg van het maatschappelijke middenveld en burgers om hen te betrekken in beleid, ontwikkeling van dit beleid en het verbeteren van de uitvoering in relatie tot opvoeding en de zorg voor jeugd en hanteert daarbij de volgende principes:

- Opvoeden doen we samen: opvoeden vraagt aandacht in gezinnen, wijken, buurten, scholen en kinderopvang
- Het activeren van veerkracht in de samenleving: de taak van overheid en het middenveld is het loslaten van controle en beheersing en inzetten op het mobiliseren van en vertrouwen op het sociale kapitaal van het eigen netwerk van burgers
- Toegankelijkheid en beschikbaarheid van expertise: het is van belang om de expertise die van belang is voor de opvoeding en zorg voor jeugd toegankelijk is voor jeugd en gezinnen, en beschikbaar te hebben en te houden.

Artikel 2.1.4. De beschikbare middelen worden besteed aan (1) verbeteringen in het pedagogisch klimaat in gezinnen, wijken, buurten, scholen en kinderopvang (2) het faciliteren van burgers in het komen tot een familiegroepsplan, (3) het opstellen en uitvoeren van hulpverleningsplannen (4) maatregelen ter waarborging van de veiligheid van jeugdigen (5) voorwaardelijke activiteiten gericht op het voorgaande genummerd (1), (2), (3) en (4). Gemeenten brengen jaarlijks in beeld hoe de verdeling van de middelen over voorgaande 5 bestedingsrichtingen in het voorgaande jaar is geweest.

Hoofdstuk 3 De verantwoordelijkheid van uitvoerende organisaties

Artikel 3.1 De uitvoerende organisaties jeugd-geestelijke gezondheidszorg, jeugdhulp aanbieder, gecertificeerde instellingen of gesloten jeugdzorg werken op basis van een hulpverleningsplan dat aansluit op het familiegroepsplan.

Artikel 3.2 Genoemde organisaties en hun medewerkers werken op basis van het professionele waardetoevoeging waarmee wordt bedoeld: de professionals hebben een rol om (1) extra aandacht te mobiliseren en kaders te stellen als er zorgen zijn over de veiligheid, (2) kennis te leveren over mogelijke ondersteuning, (3) niets over te nemen, maar vraaggestuurd aan te sluiten bij alles wat de familie en omgeving zelf kan oplossen, (4) zich te blijven bekwamen in hun hulpverlening en feedback te benutten voor verbeteringen.

Artikel 3.3 Genoemde organisaties dragen er zorg voor dat jeugdigen en hun ouders een beroep kunnen doen op een onafhankelijke vertrouwenspersoon.

.....

Bronnen:

- Ministeries VWS en VenJ, Concept Jeugdwet zoals gepubliceerd op internetconsultatie.nl
- Eigen Kracht *Centrale*, Zwolle. Reactie Jeugdwet: eigen kracht/ eigen regie/ samenredzaamheid.

Harro Labrujere

H.Labrujere@expeditiejeugdzorg.nl

Harro@nieuworganiseren.nl

06-53544679